

UNAMUNO’NUN TAM BİR ERKEK ROMANINI RICOEUR’ÜN ANLATI KİMLİĞİ YAKLAŞIMIYLA OKUMAK

A Ricoeurian Reading of Narrative Identity in Unamuno’s *Nothing Less Than a Man*

Hale ERDOĞAN HACIBANOĞLU*

ÖZ

Miguel de Unamuno, 20. yüzyıl başı İspanyol edebiyatının önde gelen yazar ve düşü-nürlerinden biri olarak romanlarında kimlik, inanç, varoluş ve bireysel özgürlük gibi felsefi sorunları edebi kurgu aracılığıyla tartışmaya açmıştır. 1916’da yayımlanan ve yazarın kimlik ve varoluş temalarını en yoğun biçimde işlediği eserlerden biri olan *Tam Bir Erkek* (Nada menos que todo un hombre) adlı romanı da bireysel trajedi ekseninde gelişirken aynı zamanda kimliğin toplumsal ve felsefi boyutlarını da ele almaktadır. *Tam Bir Erkek* adlı bu roman üzerine yapılmış çeşitli edebiyat araştırma-ları mevcuttur; ancak bu çalışmaların büyük kısmı, erkek kimliğinin sorgulanması ve toplumsal cinsiyet rollerinin eleştirisi üzerine yoğunlaşmıştır. Anlatıda Alejandro ve Julia’nın paralel fakat çelişkili kimlik mücadeleleri, kimliğin sabit bir özden ziyade deneyimler, ilişkiler ve seçimler aracılığıyla sürekli yeniden inşa edilen dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle bu çalışma, söz konusu romanı Paul Ricoeur’ün anlatı kimliği kuramı çerçevesinde incelemektedir. Alejandro’nun top-lumsal beklentilere dayalı *idem* kimliği üzerinden kurduğu “tam bir erkek” olma iddi-ası, Julia’nın kendi başına değer görmek isteyen *ipse* kimliğiyle çatıştığında, ortaya çıkan gerilim yalnızca bireysel bir dram değil, aynı zamanda toplumsal roller ve varoluşsal koşullar tarafından sınırlandırılmış bir kimlik inşa sürecinin dramatik bir yansımasıdır.

Anahtar Sözcükler: Miguel de Unamuno, 98 Kuşağı, İspanyol edebiyatı, İspanyol romanı, Paul Ricoeur.

ABSTRACT

Miguel de Unamuno, as one of the leading writers and thinkers of early twentieth-century Spanish literature, engages with philosophical issues such as identity, be-lief, existence, and individual freedom through literary fiction. His novel *Nothing Less Than a Man* (Nada menos que todo un hombre) (1916), one of his works in

* Dr. Öğr. Üyesi. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi, Mütercim ve Ter-cümanlık Bölümü, Ankara/Türkiye. E-posta: hale.erdogan@asbu.edu.tr. ORCID: 0009-0008-7770-1530.

which he treats the themes of identity and existence most intensively, develops along the axis of individual tragedy while also addressing the social and philosophical dimensions of identity. There are a number of literary studies on *Nothing Less Than a Man*; however, most of these works concentrate on the questioning of male identity and on critiquing gender roles. In the narrative, the parallel but conflicting identity struggles of Alejandro and Julia reveal that identity is not a fixed essence but a dynamic process that is continually re-constructed through experiences, relationships, and choices. Therefore, the present study examines this novel within the framework of Paul Ricoeur's theory of narrative identity. When Alejandro's claim to be a "complete man" -formed via an idem identity grounded in social expectations- comes into conflict with Julia's ipse identity, which demands to be valued for herself, the resulting tension is not merely an individual drama but also a dramatic reflection of a process of identity construction constrained by societal roles and existential conditions.

Keywords: Miguel de Unamuno, Generation of '98, Spanish literature, Spanish novel, Paul Ricoeur.

Giriş

Miguel de Unamuno (1864-1936), İspanyol edebiyatında 98 Kuşağı olarak adlandırılan topluluğun önde gelen üyelerinden ve İspanya'da varoluşçu düşüncenin en önemli temsilcilerinden biridir. Bu nedenle Unamuno'nun eserleri yalnızca edebi metinler ekseninde kalmamış, aynı zamanda felsefi ve teolojik boyutları da içeren çok katmanlı bir yapıya ulaşmıştır. Yazarın edebi eserlerinde varoluşsal kaygı, inanç ve kuşku, ölüm ve ölümsüzlük gibi temaların ön planda olduğu gözlenmektedir. Unamuno romanlarında bireyin içsel çatışmalarına, Tanrı'yla hesaplaşmasına ve anlam arayışına sıkça yer vermekte ve bireyin iç dünyasındaki çatışmaları ve kimlik arayışlarını derinlemesine incelemektedir.

Unamuno'nun bu çalışmada ele alınan *Nada menos que todo un hombre* adlı romanı, 1916 yılının nisan ayında tamamlanmış ve ilk olarak *La Novela Corta. Revista Semanal Literaria* [Kısa Roman. Haftalık Edebiyat Dergisi] adlı derginin 28. sayısında, 5 Temmuz 1916 tarihinde yayımlanmıştır (Unamuno, 1916: 3). Eser Türkçeye ilk olarak Behçet Necatigil tarafından *Yaman Adam* başlığıyla daha sonra Yıldız Ersoy Canpolat tarafından *Tam Bir Erkek* başlığıyla çevrilmiştir. Bu çalışmada özgün metinle beraber eserin bu ikinci çevirisinden yararlanılmış, eserden yapılan doğrudan alıntılar çeviri metinden alınarak sunulmuştur. *Tam Bir Erkek* adlı bu eseri, başkahramanı Alejandro'nun yapmış olduğu ve kendisini trajik sonuna götüren seçimlerinden dolayı, klasik Yunan tragedyası çizgisinde değerlendiren araştırmacılar

da mevcuttur (Durand, 1969: 246). *Tam Bir Erkek* 1920 yılında, *İki Anne* [Dos madres] ve *Lumbria Markisi* [El Marqués de Lumbría] adlı iki kısa romanla bir araya getirilmiş ve Unamuno'nun anlatı üzerine temel fikirlerini ifade ettiği bir önsöz de eklenerek *Üç Örnek Öykü ve Bir Önsöz* başlığı altında yayımlanmıştır. Summerhill (2005) bu kitapta yer alan üç romanın da “entelektüel, anti-gerçekçi ve abartılı” olduğunu, tez romanı olarak değerlendirilemeyeceklerini, aksine “varlığın gizemlerini keşfetme konusunda gerçekten derin, karmaşık ve kışkırtıcı” olduklarını ifade etmektedir (74). Türü ne olursa olsun, *Tam Bir Erkek* adlı romanın, geleneksel anlatı yapılarını sorgularken karakterlerin kimlik ve varoluş meselelerine odaklandığı açıktır. Diğer yandan, yazarın, romanın başkahramanı Alejandro Gómez'in içsel yolculuğunu ve kendini tanıma sürecini dramatize ederek sıklıkla işlediği felsefi temaları edebi kurguya başarıyla yansıttığı görülmektedir.

Tam Bir Erkek adlı bu roman üzerine yapılmış çeşitli edebiyat araştırmaları bulunsa da çalışmaların büyük bir kısmı, erkek kimliğinin sorgulanmasına ve toplumsal cinsiyet rollerinin eleştirisine odaklanmaktadır. Bu çalışmada ise karakterlerin kimliklerini varoluşsal kaygılar ekseninde nasıl inşa ettikleri, Fransız düşünür Paul Ricoeur'un, kimliği zaman içerisinde gelişen ve anlatılar aracılığıyla biçimlenen bir hikâye olarak kavramsallaştıran “anlatı kimliği” yaklaşımı çerçevesinde incelenmiştir. Bunun için öncelikle Unamuno'nun varoluşçu felsefeyle ilintisi ve daha sonra da Ricoeur'ün ortaya atmış olduğu “anlatı kimliği” kavramı kısaca açıklanmıştır.

1. Varoluşçuluk ve Unamuno

Unamuno yalnızca soyut kavramlara değil, aynı zamanda karmaşık bir yapıya sahip olan, etten kemikten, somut insana odaklanmıştır. Filozofların genellikle soyut kavramlara takıntılı bir duruş sergilediği yönündeki geleneksel görüşten dolayı da filozof tanımını reddetmiştir (İgübafe, 2011: 73). Diğer yandan, Hamling'in (2003: 92) Ilie'den aktardıklarına göre, Unamuno'nun varoluşçu düşünceye katkısı yadsınamaz derecededir çünkü bilinç, bilinçaltı, kişilik, kaygı, ölüm, ölümsüzlük ve hiçlik gibi konuları, Heidegger, Buber, Jaspers ve Sartre gibi tanınmış varoluşçu filozoflardan önce derinlemesine incelemeye başlamıştır. Böylelikle varoluşçu felsefenin temel temalarıyla yakından ilgili olan Unamuno, İspanya'da varoluşçu felsefenin en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Varoluşçuluk “varlık yerine insanın yaşantısını ön plana çıkaran ve varoluş ile özün özdeşliğini ya da bunların tam bir tamamlayıcılığını savunan felsefi öğreti” olarak tanımlanmaktadır. İnsan varoluşunu tüm eylem ve

düşüncelerin temel koşulu olarak gören bu öğretiyeye göre, özden önce varoluş gelir ve insan, kendi eylem ve seçimleriyle kendini belirler, çünkü varoluşçuluk, insanı özgür, sorumlu ve öznel deneyimiyle anlam arayan bir varlık olarak ele almaktadır (URL-1). Varoluşçu felsefenin önemli temsilcilerinden biri olan Alman düşünür Martin Heidegger'e göre insanın özü sabit değildir; insan özünü ancak varoluşuyla tanımakta ve yaşamı boyunca çeşitli seçimler yaparken kendini kurmaktadır. Bununla beraber insan tek başına bir özne değil, başkalarıyla birlikte yaşayan bir varlıktır. Böylelikle insan, diğer insanlarla ilişkisi içinde, çevresindeki anlam taşıyan şeyler ve ilişkiler ağı içinde var olur (Lukács, 2009: 247-248). Karl Jaspers'e göre de insan kendi varoluşunu, varoluşu aydınlatan iletişim ve dolayısıyla bir başkasının varoluşu sayesinde bulur (Erdem, 2014: 78). "Varoluş felsefelerinde, kaygı ve sıkıntı içindeki bir nihilizme yeniden düşüş görülebileceği gibi, tamamlanmamışlığın kısır çalkantılarından tat alan nihilizme kendini terk ediş de görülebilir." (Colette, 2017: 151).

Unamuno da bütün ruhların, durmadan genişlediği ancak "sürekli yaklaştıkları sınırsızlığa", yani Tanrı'ya asla ulaşamıyor olmaları ihtimalini sorgular ve ekler: "ebedi mutluluk, ebedi özü mutluluğun hiçliğe karışmamasına yarayan üzüntü olan ebedi umut değil midir?" (Unamuno, 2014: 258). Unamuno insan varoluşundaki uçurumları ve çelişkileri de hiçbir rasyonel akıl faaliyeti bütünüyle uzlaştıramaz (Ángeles-Cerón, 2023: 124). İnsanın varoluşsal kaygısı, ölüm-ölümsüzlük ve anlam arayışı gibi kavramlara odaklanan yazar, eserlerinde sıklıkla ölümlü bir varlık olarak kendisiyle ve tanrıyla sürekli bir çatışma içinde olan karakterler yaratmış ve bu çatışmayı, bireyin kimlik ve anlam arayışının merkezine yerleştirmiştir. Bu nedenle Unamuno'nun varoluşçu yaklaşımının, eserlerindeki karakterlerin kendini gerçekleştirme sürecini ve bu süreçte yaşadıkları iç çatışmaları vurguladığını söylemek mümkündür. Diğer yandan Unamuno'nun eserlerinde yer alan karakterlerin kendi aralarındaki çatışmalar yoluyla da geliştikleri yönünde yorumlar mevcuttur (İlker, 2023: 14). Yazarın hemen hemen tüm eserlerinde birbirine zıt karakterler yer almasının nedenlerinden birinin de bu durumla ilişkili olduğu söylenebilir. İlerleyen bölümlerde görüleceği gibi Unamuno'nun bu çalışmada incelenen *Tam Bir Erkek* adlı romanında yer alan başlıca karakterler olan Alejandro Gómez ile Julia Yáñez de birbirlerine karşıt karakterler olarak değerlendirilebilecek ölçüde farklı özelliklere sahiptirler.

2. Ricoeur'un Anlatı Kimliği Kuramı

Roman kahramanlarının kimlik inşası, okuyucuya yalnızca bireysel psikolojik süreçleri değil, aynı zamanda bireyin toplumsal ve tarihsel bağlamla

olan ilişkisini de anlamaya olanak sağlar. Bu bağlamda Fransız filozof Paul Ricoeur'ün “anlatı kimliği” kuramı, edebi analizlerde karakter çözümlemesi için güçlü ve kapsamlı bir teorik çerçeve sunmaktadır. Ricoeur tarafından geliştirilen “anlatı kimliği”, bir kişinin veya bir topluluğun kimliğini, zaman içinde gelişen ve anlatılar aracılığıyla şekillenen bir hikâye olarak ele alan bir kavramdır. Ricoeur kimlik inşasının sabit ya da nesnel bir süreç olmadığını, aksine anlatılarla sürekli yeniden şekillenen bir süreç olduğunu savunur. Dolayısıyla kimlik kavramını anlamlandırırken de bireyin kimliğinin sabit ve değişmez olmadığını, aksine zaman içinde, anlatılar aracılığıyla inşa edilen dinamik bir olgu olduğunu öne sürer. Tüm bu kavramsal çerçevenin temelinde kimlik kavramının iki ana kullanımına ilişkin temel bir ayrımın yer aldığını ifade eden Ricoeur, kimliğin, *idem* ve *ipse*¹ olmak üzere iki farklı boyutunu ortaya koyar. *Idem* kimliği (özdeş kimlik) zaman içinde aynı kalan, bir kişinin zamanla değişmeyen özelliklerine, karakterin sürekliliğine işaret eder. “Ne?” sorusunun cevabıdır: bireyin dışarıdan gözlemlenebilen, sabit yanını ifade eder. Örneğin, bir kişinin belirgin özellikleri sayesinde onu hep tanıyabiliriz. Bir insan çocukken de yetişkinde de yaşlıyken de aynı kişidir. *Ipse* kimliği (tözel kimlik) öznel farklılığa, özne olarak benlik kavramına işaret eder. “Kim?” sorusuna verilen cevaptır. Kimliğin bu boyutunda özne, eylemler gerçekleştiren, sorumluluk alan, söz veren ve buna sadık kalabilme kapasitesine sahip olandır. Ricoeur'e göre kimlik, bu iki boyutun, yani karakterin sürekliliğini ifade eden özdeş kimlik ile öznel sorumluluğun sürekliliğini ifade eden tözel kimlik arasındaki diyalektik ilişkiyle kurulur (Ricoeur, 2003: 188-191). Bu ilişki, kimliği hem değişime açık hem de sürekliliğe sahip bir yapı olarak düşünmeyi mümkün kılar.

Ricoeur kimliğin, özdeş kimlik ve tözel kimlik olarak tanımlanan iki boyutu arasında bir ayrım yapmanın gerekli olduğunu, çünkü kendi kendisini zamanla anlatı yoluyla kuran öznenin, bir tekrar öznesi olmadığını, “bitmeyen bir anlatı gibi” devamlılık gösteren bir maceranın öznesi olduğunu ifade eder (Direk, 2021:198). Kimliğin bu iki boyutunun birleşimi ise “anlatı kimliği” kavramında somutlaşır. Ricoeur, anlatı kimliğini yorum süreci yoluyla keşfedilen bir şey olarak tanımlar (Samuel, 2015: 7). Birey, kendisi hakkında anlattığı bir hikâye aracılığıyla, geçmişteki ve şimdiki benliğini birleştirir. Anlatı, olayların, niyetlerin, tesadüflerin ve amaçların bir tür zamansal bütünlüğe kavuşmasını sağlar. Böylece insan, yaşamının farklı yönlerini, bir bütünlük duygusuyla birleştirir. Sonuç olarak Ricoeur, anlatı sayesinde kimliği sa-

¹ Idem: (Latince, zamir) aynısı. Ipse: (Latince, zamir) kendisi.

dece sabitlik olarak değil, değişim ve sürekliliğin iç içe geçtiği bir yapı olarak düşünür. Bu yaklaşım, dağılmış özneyi yeniden bir birlik içinde kavramaya imkân tanır (Varlık, 2015: 13).

Roman kahramanları, özellikle karmaşık psikolojik ve sosyal süreçlerin işlendiği metinlerde, bu anlatı kimliği kuramının canlı örnekleri olarak görülebilir çünkü kahramanın kimliği, romanda yaşanan olaylar ve içsel çatışmalar yoluyla sürekli olarak yeniden şekillenir ve gelişir. Böylelikle Ricoeur'ün yaklaşımının, roman karakterlerinin yalnızca sabit arketipler olarak değil, yaşam öykülerini kurarak kendi benliklerini ifade eden dinamik varlıklar olduğunu ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Unamuno'nun *Tam Bir Erkek* adlı romanında yer alan karakterlerin kimlikleri de roman boyunca başlarından geçen olaylar ve iç dünyalarında yaşadıkları aracılığıyla yeniden şekillendiği için söz konusu roman Ricoeur'ün anlatı kimliği kavramı çerçevesinde incelenmiştir.

3. Tam Bir Erkek ve Anlatı Kimliği

Tam Bir Erkek, yapı bakımından doğrusal bir anlatıya sahiptir ancak iç monologlar ve karakterlerin psikolojik çözümlemeleriyle derinleşir çünkü anlatıcı, olayları üçüncü tekil şahıstan aktarırken sık sık karakterlerin iç dünyalarından bahsetmektedir. Diğer yandan romanda bulunan diyaloglar kahramanların düşünsel ve duygusal derinliğini açığa çıkarırken romanın kurgusu da karakterlerin kimliklerini arayış süreçleriyle paralel biçimde ilerlemektedir.

Olay örgüsü bir taşra kentinde yaşayan bir genç kız olan Julia Yáñez ile toplumda “tam bir erkek” olarak kabul edilmek isteyen ve muhtemelen Latin Amerika’da zenginleşip İspanya’ya dönmüş Alejandro Gómez arasındaki ilişki ekseninde gelişir. Romanın ilk paragrafında güzelliğiyle ünlü olan Julia ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır: “Gücünün bilincinde olan genç kız üzerinde, kötü bir geleceğin ağırlığını duyumsuyordu. Bilincinin derinliklerinden kaçıp gelen çok gizli bir ses ona şöyle söylüyor gibiydi: ‘Güzelliğini yitireceksin!’ O bunu duymamaya çabalıyordu.” (Unamuno, 2010: 69). Julia’nın ailesi, içinde bulundukları sıkıntılı mali durumdan kurtulmak için tek umudun kızları olduğunu düşünmekte ve bu nedenle onun iyi bir evlilik yapmasını istemektedir. Anne ve babası arasında geçen konuşmalara şahit olan genç kızın bu durum karşısında hissettiklerini şu satırlar aktarmaktadır: “Ve zavallı Julia babasının yaptığı hesabın korkunç derinliğini anlayıp acı çekiyordu. ‘Beni satmak istiyor,’ diyordu kendi kendine, ‘bozulan işlerini kurtarmak için; belki de hapisten kurtulmak için.’ Gerçekten de öyleydi.” (Unamuno, 2010:

71). Böylelikle Julia “başkaldırı içgüdüleriyle” şehrin çapkınlarından biriyle gizlice görüşmeye başlar. Annesi olanları fark ettiğinde genç kızı uyarır ve ikisi arasında geçen konuşmada Julia’nın dile getirdiği şu sözler bunu özellikle babasının baskısına bir tepki olarak yaptığını göstermektedir: “Peki ne yapacağım, anne? Babamın beni satacağı sultanın gelmesini bekleyinceye dek bir köle gibi, bir tutuklu gibi mi yaşayacağım?” (Unamuno, 2010: 71).

Julia, babasının baskısından kurtulma isteğiyle evliliğe yönelmiştir ancak hem babasının bu evliliğe rıza göstermeyeceğini bildiği hem de sevgilisi Enrique, babasının karşısına çıkmaya istekli görünmediği için kaçmayı teklif eder; ancak genç adam kararlaştırdıkları gün ortalıkta görünmez. Julia’nın bu durum karşısındaki hislerini anlatan bölümdeki şu sözleri dikkat çekicidir: “Bir de beni sevdiğini söylüyordu. Beni sevmiyordu! Güzelliğimi seviyordu. Onu da değil! Onun istediği bütün Renada’da benimle, Julia Yáñez’le caka satmaktı! Yalnızca benimle! Onu sevgilim olarak kabul ettiğim için. Şimdi de ona, beni nasıl kaçırmasını önerdiğimi anlatacak. Ahlaksız! Ahlaksız, ahlaksız! Babam gibi aşağılık; erkek gibi aşağılık!” (Unamuno, 2010: 73). Bu olaydan kısa bir süre sonra Julia’nın karşısına Pedro adlı bir genç çıkar. Enrique’ye göre daha dürüst davranan Pedro, Julia’nın kaçma teklifini mantıklı gerekçeler sunarak reddeder. Bu sırada ikisi arasında geçen konuşmanın devamı Julia’nın hem babasının evinden bir an önce ayrılma konusunda ne kadar sabırsız olduğunu hem de aşkla ilgili ne denli romantik düşüncelere sahip olduğunu gösterir niteliktedir; çünkü Pedro’ya beraber intihar etmeyi teklif etmiş, genç adam bunun karşısında kendisinin deli olduğunu söyleyince de şu sözlerle karşılık vermiştir: “Deli, evet; umutsuzluk delisiyim, beni satmak isteyen bu babadan tiksinen ve korkan deli... Ve eğer sen de deli olsaydın, aşkından deli olsaydın benimle intihar ederdin.” (Unamuno, 2010: 74). Böylece Pedro ile de yolları ayrılan Julia, olayların ardından kendi kendine konuşurken şu sözleri dile getirir: “Bu da beni sevmiyordu, bu da sevmiyordu beni. Güzelliğime âşık oldular, bana değil. Hepsi vız gelir bana!” (Unamuno, 2010: 74). Zaman içinde umutsuzluğu artan Julia, artık babasının onu para karşılığında biriyle evlendirmesi fikrini gözden geçirmeye başlar. Aşağıdaki satırlar onun için en önemli olanın bir an önce babasının evinden ayrılabilmek olduğunu açıklamaktadır: “Zavallı kızın istenci gittikçe zayıflıyordu. Hatta satılmasının bir kurtuluş olabileceğini düşünüyordu. Önemli olan evden çıkmak, ne olursa olsun babasından kaçmaktı.” (Unamuno, 2010: 76).

Buraya kadar anlatılanlardan Julia’nın, Ricoeur’ün anlatı kimliği kuramını açıklarken tanımladığı, zaman içinde değişmeyen sabit özellikleri ifade eden *idem* (özdeş) kimliğinin özellikle güzellik kavramı üzerinden tanımlan-

diği anlaşılmaktadır. Diğer yandan babasının ve karşısına çıkan diğer erkeklerin de ondan farklı biçimlerde yararlanmaya çalıştıklarını da anlayacak kadar zeki bir kadın olduğu görülmektedir. Ayrıca genç kadının, olaylara verdiği tepkiler ve yaptığı seçimler aracılığıyla karakterin yaşadığı deneyimlerle değişim gösteren özelliklerini ifade eden *ipse* (tözel) kimliğini de kurmaya başladığını söylemek mümkündür. Başlangıçta babasının onu para karşılığında biriyle bir araya getirmesi fikrine karşı çıkan Julia, başarılı olmasa da kendi yolunu çizmek için çeşitli kararlar almış, kararlarını gerçekleştirmek için gerekli adımları atmaya da istekli davranmış, sonraları ise babasının isteğine yavaş yavaş olumlu bakmaya başlamıştır. Böylelikle Julia'nın isyankârlığının zaman içinde boyun eğişe dönüştüğünü söylemek mümkündür.

Bu sırada kurguya, geçmişi hakkında çok kesin bilgiler bulunmayan, yalnızca kendi kendini var etmiş zengin bir adam olduğu bilinen Alejandro Gómez dâhil olur. Küçükken ailesiyle önce Küba'ya sonra da Meksika'ya gitmiş, orada büyük bir servet edinmiştir. Alejandro'nun dul olduğu ancak çocuğu olmadığı bilinmekte ve yakınları onu “çok ihtiraslı, büyük projeleri olan, çok açgözlü, dik kafalı ve içine kapanık bir adam” olarak tanımlamaktadır (Unamuno, 2010: 76). Ayrıca romanda, Alejandro'nun, sahip olduğu parayla her şeyi yapabileceğine inandığı, kendisini asil ailelerden gelen unvan sahiplerinden veya milyonerlerden daha üstün gördüğü anlatılmakta ve romanın başlığında yapılan erkeklik vurgusunun da Alejandro'nun olay örgüsüne dâhil olduğu ilk bölümde yer aldığı görülmektedir: “Bu ‘ben’ sözcüğünü nasıl söylüyordu, duymak gerekirdi! Bu kendine güveninde tüm erkekliği ortaya çıkıyordu.” (Unamuno, 2010: 77). Bu şekilde olay örgüsüne dâhil olan Alejandro'nun, Ricoeur'ün anlatı kimliği kuramının temel unsurlarından biri olan *idem* (özdeş) kimliğinin erkeklik üzerinden tanımlandığı anlaşılmaktadır. Alejandro'nun, Ricoeur'ün kuramının diğer temel unsuru olan *ipse* (tözel) kimliği ise muhtemelen hırsı ve açgözlülüğü sayesinde zenginleşmiş, soylu veya zengin bir aileden gelmediği için şimdi kendi çabaları sayesinde sahip oldukları nedeniyle kendisini herkesten üstün gören, zengin, güçlü ve sert bir karaktere sahip birine dönüşmüş olduğunu göstermektedir.

Alejandro'ya şehrin güzelliğiyle ünlü genç kızı Julia'dan bahsederler ve Alejandro onu elde etmeye karar verir. Julia da babasına Alejandro'nun onla görüşmeye çalıştığından bahseder ve ona cevaben bir mektup yazar. Julia'nın bu ilk mektubunu yazarken Alejandro'yu, belki de babasının onaylayabileceği bir talip olduğu için hor gördüğü ve Alejandro'nun da genç kızı elde etme konusunda hırslı olduğu şu satırlardan anlaşılmaktadır: “Julia

yeni isteklisine yanıt olarak, pek alaylı ve küçümseyici bir mektup yazdı ve kısa bir süre sonra, sözcüklerin altları sert bir el hareketiyle çizilmiş, köşeli ve okunaklı iri harflerle yazılmış bir mektup aldı: ‘Sonunda benim olacaksınız. Alejandro Gómez istediği her şeyi elde etmesini bilir.’” (Unamuno, 2010: 77-78). Alejandro’nun bu satırlarını okuyan Julia’nın aklından geçenleri aktaran satırlarda geçen bir ifade romana adını vermiştir: “Bunları okur okumaz Julia: ‘Bu, tam bir erkek!’ dedi kendi kendine.” (Unamuno, 2010: 78). Bu mektuplaşmanın ardından bir gün babası Julia’ya, Alejandro’nun, onun tüm borçlarını ödediğini ve artık “ona bağlı” olduklarını, böylece yalnızca kendisini değil tüm aileyi “satın aldığı” söyler. Bunun üzerine Julia istemeden de olsa Alejandro’yla beraber olmayı kabul eder ve onun evine gider. Alejandro’nun onu karşılarken şu ifadeleri kullanır: “Alejandro Gómez istediği her şeyi elde edebilir, diye söylemedim mi size Julia? Bana böyle şeylerle gelmek ha? Bana?” (Unamuno, 2010: 79).

Yukarıda açıklanan mektuplaşmada Alejandro’nun kullandığı sert ifadelerle şaşırtıcı bir duygusal tepki veren Julia’nın, bu sözleri duyduğunda neler hissettiğini yazar şu sözlerle aktarmaktadır: “Ve de genç kız, yaşamında ilk kez bir erkek önünde bulunduğunu hissederek, bu sözler karşısında titredi.” (Unamuno, 2010: 79). Alejandro’nun benliğini vurgulama biçiminden etkilenen Julia’nın duyguları değişmeye başlar ve aklından şu sözleri geçirir: “Bu bir erkek!” (Unamuno, 2010: 79). Aynı konuşmanın devamında adama karşı direncinin iyiden iyiye düştüğü görülen Julia, onun kendisiyle evlenmeyi düşündüğünü öğrendiğindeyse şaşkınlık ve sevinçle dolar; ancak hemen ardından adamın söylediği şu sözlerden, onunla evlenmeyi aslında sadece kendisi için istediğini anlar: “İspanya’nın en güzel kadınına sahip olacağım.” (Unamuno, 2010: 79). Zamanla Julia, Alejandro’ya karşı bir tür sevgi ve aşk hissetmeye başlar fakat en başından itibaren onun kendisine karşı ne hissettiğinden emin değildir ve aklından şu düşünceler geçmektedir: “Seviyor mu beni? Beni? Onun her zaman dediği gibi. Nasıl da söylüyor bunu! Ben sözcüğünü nasıl da söylüyor! Beni seviyor mu, yoksa yalnızca güzelliğimle dikkati çekmek mi istiyor? Onun için yalnızca çok pahalı ve çok az bulunan bir süs eşyası mı olacağım? Gerçekten bana âşık olacak mı?” (Unamuno, 2010: 79). Görüldüğü gibi bu bölümlerde, Julia’nın, Ricoeur’ün anlatı kimliği kuramının başlıca unsurlarından biri olan *idem* (özdeş) kimliği yine güzellik üzerinden tanımlanırken ilgili kuramın bir diğer temel unsuru olan *ipse* (tözel) kimliğiyle ilgili bir farklılık söz konusudur. Julia başlangıçta hor gördüğü, hatta alaycı bir biçimde yaklaştığı Alejandro’ya karşı, adamın hırslı ve güçlü karakterini sergilerken gösterdiği sertlikten dolayı, bir çeşit

saygı ve hayranlık duymaya başlamıştır. Diğer yandan genç kadının, yalnızca güzelliği sayesinde (idem kimliği) değil, aynı zamanda yaptığı seçimler ve aldığı kararlarla özne olarak, yani *ipse* kimliğiyle de tercih edildiğini hissetmek istediği gözlenmektedir.

Evlendikten sonra Alejandro'nun soylulara faiz karşılığında para vererek türlü çıkar ilişkileri kurduğu başkente yerleşmişlerdir. Julia burada maddi bakımdan hiçbir eksiği olmadan yaşar ancak kocasının sevgisinden mahrumdur çünkü Alejandro'nun onu gerçekten sevip sevmediği konusundaki şüphesi evlendikten sonra da artarak devam eder. Genç kadının bu hislerini ve Alejandro'nun, kendisine “aşktan, sevgiden söz etmenin” yararı olmayan bir adam olduğu düşüncesini haklı çıkaran şu ifadeler dikkat çekicidir: “Yalnızca aptal insanlar böyle şeylerden söz ederler, derdi her zaman Alejandro. Büyüleyici... şirin... güzel... sevgili... Ben mi söyleyeceğim bunları? Ben bu sözcükleri ha? Bu sözcükler ve ben... Ben öyle mi? Bu laflar romanlarda olur.” (Unamuno, 2010: 83). Ayrıca Alejandro, Julia'yı “olabildiğince şık” giydirerek adeta sahip olduğu bir eşyayı sergiler gibi yanında dolaştırmaktadır. Bunları yaparak geçmişine ve soylu bir aileden gelmiyor olmasına rağmen Julia gibi bir kadınla evlenmeyi başarmış olmasının daha görünür hale geldiğini düşünmektedir. Diğer yandan başka erkeklerin Julia'dan hoşlandıklarını fark ettiğinde de onun yalnızca kendisine ait olmasından bir tür haz almaktadır: “‘Hoşunuza gidiyor, değil mi? Kuşkusuz benim de hoşuma gidiyor ama o benim, yalnızca benim; kudurun bakalım!...’ der gibiydi.” (Unamuno, 2010: 83). Bu durumun farkında olan Julia'nın, kocasının onu gerçekten sevip sevmediği konusundaki şüpheleri de artmaya devam ederken git gide adamın sert karakteri karşısında boyun eğmeye başladığını anlatan şu satırlar da dikkat çekicidir: “‘Bu adam beni seviyor mu, sevmiyor mu?’ diye kendi kendine soruyordu. Çünkü her zaman onu, işte o erkek gibi, kendi erkeği gibi düşünüyordu. Ya da daha doğrusu ait olduğu erkekti, efendisiydi. Ve yavaş yavaş onda bir harem cariyesi ruhu, gözde cariyeye tek cariyeye ruhu oluşmaya başladı; ama sonuçta köle ruhu.” (Unamuno, 2010: 84). Bu bölümlerde Alejandro'nun, Ricoeur tarafından eylemler gerçekleştiren ve sorumluluk alan kimlik olarak tanımlanan *ipse* (tözel) kimliği hâlâ hırslarını ve toplumda güçlü ve istediği her şeye sahip olabilen biri olduğunu göstermek istediğini yansıtırken Julia'nın *ipse* (tözel) kimliğinin iyiden iyiye evli olduğu adama bağımlı bir kadına dönüştüğü gözlenmektedir.

Bir gün Julia, Alejandro'ya ailesiyle ilgili sorular sorma cesaretini gösterip de konu adamın dul oluşuna ve Meksika'da yaşamış, yaşlı ve zengin bir kadın olan eski karısının nasıl öldüğüyle ilgili dedikodulara geldiğinde Ale-

jandro'nun kullandığı şu ifadeler, adamın ne eski karısına ne de Julia'ya, kendisine ait bir eşya olmalarının dışında bir değer atfetmediğini gösterir niteliktedir: “Karımı, benim olan bir şeyi nasıl öldürebilirim?” (Unamuno, 2010: 85). Julia'nın bunu duyduğunda kapıldığı hisleri de yazar şu ifadelerle anlatmaktadır: “Bunu işitince zavallı Julia'yı titreten neydi? Julia korku kaynağının ayırımına varamadı; ama kocasının ilk karısı için kullandığı şey sözcüğü korkutmuştu onu.” (Unamuno, 2010: 85). Julia, kendisine baba evi kadar “korkunç” gelen o evde yaşayıp giderken hamile kalır ve bu haberi, sonunda kocasının, kendisini sevip sevmediğini gösterecek bir fırsat olarak karşılar. Julia, Alejandro'ya bu haberi verdiğinde aralarında geçen şu konuşma, kadının hayal kırıklığını artırır:

-Bekliyordum bunu. Artık bir veliahtım var, başka bir erkek, benim gibi bir erkek yapabileceğim bir veliahtım var. Bunu bekliyordum.

-Peki ya olmasaydı? diye sordu Julia.

-Olanaksız! Olmalıydı. Benim bir oğlum olmalıydı, benim! (Unamuno, 2010: 87).

Sonunda çocuk doğar ve gerçekten de Alejandro'nun istediği gibi bir oğlandır. Bu sırada Alejandro hala karısına karşı mesafeli tavrını ve duygularıyla ilgili ketumluğunu sürdürmeye devam eder. Bu bölümlerde gözlemlendiği gibi Alejandro'nun *ipse* (tözel) kimliği, hayatındaki insanlara ancak kendisine ait bir eşya kadar değer verecek kadar benmerkezci biri olduğunu yansıtmaktadır.

Romanda Alejandro'nun tam olarak ne iş yaptığı anlatılmasa hatta Julia'nın bile bu konuyla ilgili net bir şey bilmediği ifade edilse bile evlerine iş için sık sık asil ailelerden gelen, unvan sahibi kişilerin geldiği anlatılmaktadır. Alejandro'ya hatırı sayılır miktarda borcu olan Bordaviella kontu da evi sıkça ziyaret edenlere katılır. Kont evlilik hayatında mutsuzdur, Julia'ya duygularını açar ve zamanla onun arkadaşı haline gelir. Alejandro ise bu duruma kayıtsız kalır; onun gözünde kont aldatılan bir budaladır ve karısını da yalnızca oyalamaktadır. Alejandro'nun kont ve onun yaşadıklarıyla ilgili yorumları ise hem kendisini herkesten üstün gördüğünü hem de kitabın hem başlığında hem de içeriğinde devamlı tekrar eden erkeklik vurgusunu yeniden göstermektedir: “Çok budala olduğu için. Başına gelenler çok doğal. Karısının, Kont gibi bir mendeburu aldatması çok doğal. Hele bu adam bir erkek değilse!” (Unamuno, 2010: 89) Alejandro ve Julia arasında geçen, kont ve karısının sadakatsizliğinin farkında olduğu halde devam eden evliliği hakkındaki konuşmada, Alejandro'nun kullandığı ifadeler nedeniyle Julia'nın kapıldığı düşünceleri aktaran şu satırlar da dikkat çekicidir:

“Ama bu adamın kıskançlık duymadığı gerçek mi?” diyordu kendi kendine Julia. ‘Kontun gelip çevremde dolaşmasına ve bana kur yapmasına aldır-maması gerçek olabilir mi? Benim sadakatime ve sevgime bu denli güve-niyor mu? Benim üzerimdeki gücüne mi güveniyor? İlgisizlik mi bu? Beni seviyor mu yoksa sevmiyar mu?’ Ve öfkeden çıldırmaya başlıyordu. Efen-disi, senyor kocası içini acıtıyordu (Unamuno, 2010: 89).

Kocasının kendisini sevip sevmediğinden hiçbir zaman emin olamayan Julia, şimdi de onun kendisini azıcık bile olsa kıskanıp kıskanmadığını öğ-renmek için uğraşmaya başlar; ancak bir sonuç elde edemez. Bu sırada kont Julia’yla yakınlaşmaya çalışmaya devam eder ve sonunda ona duygularını açarak aşkını itiraf eder. Julia’nın verdiği cevap oldukça nettir: “Ama bu doğru bir açıklama mı, Senyor Kont? Üstelik benim namuslu, kocasına aşık, evli bir kadın olduğumu unutmayın.” (Unamuno, 2010: 91). Julia her ne ka-dar kontu bu denli açık bir biçimde reddeder ve hatta adamı evden kovar; ancak kont gittikten sonra Julia’nın aklından geçenleri aktaran şu satırlar-dan Julia’nın yavaş yavaş kontun söylediklerine karşı direncinin kırılacağı çıkarımı yapılabilir: “Ve yüreğini derinden yaralayıp gitmişti. Bu adam haklı olmalı, diyordu. Öyle mi? Çünkü benim kendi kendime hile söylemek iste-mediğim bir şeyi açıkladı, Beni küçük gördüğü doğru mu acaba? Beni sev-mediği gerçek mi?” (Unamuno, 2010: 93). Bu bölümlerden anlaşılacağı gibi Alejandro’nun *ipse* (tözel) kimliği durum ne olursa olsun duygularını başka-larıyla paylaşmayan bir adam olduğunu gösterirken Julia’nın *ipse* (tözel) kimliğinin de şartlar ne olursa olsun kocasına sadık bir kadını yansıttığı gö-rülmektedir.

Zaman ilerledikçe Julia ve kont arasındaki arkadaşlıkla ilgili dedikodular başlar. Alejandro ise bu dedikodular arasında “ihamet” sözcüğünü duyana kadar her şeye kayıtsız kalır çünkü karısının sadakatinden hiç şüphesi yoktur. Diğer yandan Julia’nın, onun sevgisi ve kendisini kıskanıp kıskanmadığı ko-nusundaki düşüncelerinden doğan rahatsızlığın, hatta hastalığın kaynağının kent yaşamı ve genç kadının okuduğu romanlar olduğundan emindir. Bu nedenle onu bir süreliğine çiftliklerinden birine götürür fakat durum düzel-mez. Bu sırada Alejandro hizmetçilerden biriyle beraber olur ve bunu da sı-radan bir şeymiş gibi savunur. Julia’nın yaşananlar karşısındaki tepkilerini de sözde hastalığının bir sonucu olarak değerlendirir. Bu konuşmanın sonlarına doğru Alejandro’nun sözlerinden, kendisi “tam bir erkek” olduğuna göre “tam bir kadın” olan Julia’nın, kendisi gibi bir adamın karısı olarak böyle bir durumda kıskançlığa kapılmaması gerektiğini düşündüğünü göstermekte-dir: “Pekâlâ; bu köylü parçasının seni kıskandıracağım sanmıyorum... Sen

kıskanacaksın ha? Sen? Benim karım? Hem de bu maymundan?” (2010: 100). Görüldüğü gibi Alejandro, toplum nezdinde kendisini konumlandığı yere –sadece ona ait olduğu için de olsa– karısını da konumlandığı için, kendisi nasıl Julia’nın kontla olan arkadaşlığına kıskançlık göstermiyor, karısının da kendisinin bu hiç değer vermediği kadınla ilişkisinden dolayı kıskançlığa kapılmaması gerektiğini düşünmektedir. Böylelikle Alejandro’nun *ipse* (tözel) kimliğindeki benmerkezciliğin, bir başkasının duygularını kendi değer yargıları doğrultusunda belirleyebileceğine inanma noktasına vardığını söylemek mümkündür.

Yukarıdaki konuşmanın sonrasında Julia ve Alejandro şehre dönerler. Kocasının sevgisinden hiçbir zaman emin olamayan Julia’nın gerginliği giderek artmaktadır. Bu sırada kont da evlerine gelip gitmeye devam eder ve Julia kocasının buna izin vermesinden rahatsızdır. Hatta bununla ilgili bir tartışma sırasında ona, gururunu incitmek için, haklarındaki dedikoduları doğrularcasına, kontun sevgilisi olduğunu söyler. Alejandro bunu asılsız bir kışkırtma olarak görür fakat incinen onurunu korumak adına karısına bir tuzak kurar: iki akıl hastalıkları uzmanıyla beraber kontu da eve getirir. Bu sırada Alejandro ile aralarında geçen konuşmada Julia, kontun sevgilisi olduğunu tekrar söyler ve ondan da onay ister; ancak kont –elbette borçlarından kaynaklanan baskı ve Alejandro’nun yarattığı korku nedeniyle– Julia ile herhangi bir ilişkisi olmadığını, ayrıca Alejandro gibi bir dostun da “hiçbir zaman gururunu kırmayacağını” söyler. Bunun üzerine Alejandro’nun verdiği tepkiden, “tam bir erkek” olduğu için aldatılabileceğini hiçbir zaman düşünmediği, karısı da böyle bir düşünceye kapıldıysa bunun olsa olsa bir ruh hastalığından kaynaklanacağına inandığını göstermektedir: “Nasıl benim mi? diye lafa karıştı Alejandro, benim mi? Benim mi? Alejandro Gómez’in ha? Hiç kimse benim gururumu kıramaz, ne de karım beni aldatabilir. Görüyorsunuz beyler, zavallı deli...” (Unamuno, 2010: 103). Tüm bunlara tanık olan doktorlar da Alejandro’nun verebileceği şiddetli bir tepkiyi önlemek adına Julia’nın akıl hastası olduğu yönünde bir rapor tutarlar ve genç kadın bu raporla akıl hastanesine kapatılır.

Julia akıl hastanesine kapatıldığı süre boyunca kontun korkak tavrından dolayı giderek ona daha fazla nefret beslemeye başlar. Diğer yandan kendisini sevip sevmediği konusundaki şüpheleri yeniden artmaya başlasa da kontla onu kıyasladığında kocasına duyduğu hayranlığın arttığını fark eder. Daha sonra içinde bulunduğu ortamda gerçekten delirmemek için iyileşmiş gibi yapar ve doktorlara kontla yaşadığını söylediği ilişkinin “hayali” olduğuna dair güvence verir. Bu durum Alejandro’ya bildirilir ve o da karısını zi-

yarete gider. Julia, onu kıskandırmak için bu hikâyeyi uydurduğunu, korku ve pişmanlık içinde dile getirir: “Evet haklısın Alejandro, haklısın; çıldırdım ben, kesin çıldırdım. Ve seni kıskandırmak için, yalnızca seni kıskandırmak için o şeyleri uydurdum. Hepsi yalandı. Seni nasıl aldatabilirdim? Ben? Seni ha? Seni? Bana şimdi inanıyor musun?” (Unamuno, 2010: 106). Karısının bu hali Alejandro’nun katı kalbini yumuşatır ve Julia, kendisini sevip sevmediğini sorduğunda, gözlerinde “iki damla” yaşla ona şu sözleri söyleyerek bu soruya ilk kez içtenlikle cevap verir: “Sanki seni sevmedim mi kızım, sanki seni sevmedim mi kızım! Tüm ruhumla, tüm kanımla, tüm benliğimle; kendimden daha çok! Hayır, başlangıçta, evlendiğimizde sevmiyordum. Ama şimdi? Şimdi seviyorum. Körcesine, çılgıncasına. Senin benim olmandan daha çok, ben seninim.” (Unamuno, 2010: 107). Bu tutkulu içtenlik anı geçtikten sonra, Alejandro sanki bir rüyadan uyanmış gibi Julia’ya bu itirafı kendisine saklamasını söyler: “Böyle bir şey hiç olmadı, değil mi Julia? Artık biliyorsun; ama söylediğimi söylememiş olayım... Unut bunu!” (Unamuno, 2010: 108).

Bu bölümde gözlendiği üzere Julia, kocasının kendisini sevip sevmediği, kıskanıp kıskanmadığı gibi şüphelerini bertaraf etmek için tehlikeli bir oyun oynayacak kadar ileri gitmiştir. Kocasına sadakat ve bir tür aşkla bağlı bir kadının, ihanetle suçlanmak pahasına yaptıklarının, *ipse* (tözel) kimliğinin daha önceki bölümlerde yansıttığı bağımlılığın daha derin bir boyut kazandığını gösterdiğini söylemek mümkündür. Diğer yandan, bu bölüme kadar, Alejandro’nun temel olarak erkeklik üzerinden tanımlanan *idem* (özdeş) kimliğine koşut olarak *ipse* (tözel) kimliğinin de erkeklik hakkındaki toplumsal roller ve beklentilerle yakından ilişkili olduğu gözlenmiştir. Alejandro’nun, bu bölümde, yaptıklarından veya söylediklerinden duyduğu pişmanlığı anlatan karısına yaklaşımındaki şefkatten ve olay örgüsü boyunca ilk kez açıkça duygularını ifade etmesinden yola çıkarak bu adamın belki de sert ve kaba görünmeyi bir sebepten tercih etmiş olabileceği ve bu zamana kadar gözlendiği kadar duygudan yoksun biri olmadığı düşünülebilir.

Yukarıda açıklanan konuşmanın ardından Julia hastaneden çıkarılır ve eve götürülür; ancak yaşadığı ruhsal fırtınalar sağlığını bozmuştur ve bu kez gerçekten ağır bir ruhsal hastalık yaşamaktadır. Bu sırada Alejandro ona oldukça şefkatli ve sevgi dolu davranır: “Ve Alejandro dinginleştirmeye çalışarak karısının acılı bunalımlarına yardım ediyordu: ‘Seninim, seninim, seni- nim, yalnızca seninim, senden başka kimseye ait değilim,’ diye fısıldıyordu kulağına, o anda Julia da kocasının boynuna sarılıyor, nerdeyse boğacakmış gibi sıkıyordu.” (Unamuno, 2010: 113). Alejandro’nun sürekli ilgisi ne de kırı- sala taşınmaları onu iyileştiremez. Alanında en iyi doktorlar çağrılır fakat

hastalığın ilerleyişi karşısında yapılan hiçbir şey olumlu sonuç vermez. Acı içinde kıvranan Alejandro, karısının sağlığı karşılığında hayatını ve servetini feda etmeye razı olarak doktorlara şu sözlerle yalvarır: “Nasıl olursa olsun, kurtarın onu benim hatırım için. Bütün varlığım, bütün milyonlarım onun için, onun yaşamı için feda olsun!” (Unamuno, 2010: 113). Alejandro’nun tüm çabaları boşunadır; ancak Julia, bu ağır hastalığına rağmen huzur içindedir çünkü nihayet kocasının onu sevip sevmediği kuşkusundan kurtulmuştur: “Julia gülümsüyordu. Kocasının bu kör öfkesi ruhunu çok yumuşak bir ışıkla dolduruyordu. Sonunda ne kadar mutluydu! Bu adamın kendisini sevmesinden hiç kuşkuya düşmüş müydü?” (Unamuno, 2010: 114).

Bu bölümde görüldüğü gibi, romanın daha önceki bölümlerinde yer alan hastane sahnesine benzer bir şekilde, bu bölümde de Alejandro duygularını tüm samimiyetiyle dile getirmektedir. Bu durum Alejandro’nun, toplumun erkeklerden beklediği davranışlar doğrultusunda geliştirdiği *ipse* (tözel) kimliğinin, tüm çarelerin tükendiği bu durumda, karısını kaybetme düşüncesinin verdiği başa çıkılması güç duygularla şekillendiğini göstermektedir. Julia’nın *ipse* (tözel) kimliği ise hayatını kaybediyor olduğunun bilincinde olduğu halde, sonunda kocasının sevgisinden emin olduğu için büyük bir memnuniyet içinde olacak ve kendisini ancak kocasının ona olan sevgisiyle değerli hissedecek kadar kocasına bağımlı bir kadını yansıtmaktadır.

Julia, derin bir keder içinde kıvranan kocasının sevgi dolu sözleri eşliğinde can çekişmeye devam eder ve ölmeden hemen önce Alejandro ve Julia arasında geçen dramatik konuşma şu bölümle son bulur: “Pekâlâ, sonunda söyle bana, sen kimsin Alejandro? diye sordu Julia kulağına. Ben mi? Yalnızca senin erkeğin... senin yarattığın erkeğim!” (Unamuno, 2010: 115). Alejandro’nun Julia’ya verdiği cevap, adamın kendisini, hem roman boyunca erkeklik üzerinden tanımlanmış olan *idem* (özdeş) kimliği üzerinden hem de başlangıçta toplumun beklentilerine göre şekillenmiş olup sonraları Julia ile yaşadığı evlilik boyunca kazandığı deneyimlerle dönüşen *ipse* (tözel) kimliğiyle açıkladığını göstermektedir.

Sonuç

Miguel de Unamuno’nun *Tam Bir Erkek* (Nada menos que todo un hombre) adlı romanı yalnızca bireysel trajediyi değil, kimliğin oluşumuna dair felsefi bir sorgulamayı da gözler önüne sermektedir. Paul Ricoeur’ün anlatı kimliği kuramı çerçevesinde ele alındığında, romanın başkarakterleri Alejandro ve Julia’nın dramatik serüvenleri, kimliğin sabit bir özden ibaret

olmadığını, aksine olaylar, seçimler ve ilişkiler aracılığıyla sürekli yeniden inşa edilen dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Alejandro'nun kimliği, başlangıçta toplumun beklentilerine uygun olarak tanımlanan “tam bir erkek” imgesi üzerinden kurgulanmıştır. Güçlü, otoriter ve kendinden emin bir figür olarak sunulan karakter, roman boyunca bu imajını korumaya çalışsa da Julia ile ilişkisi, özellikle de onu kaybetme korkusu, bu imajda derin çatlaklar oluşturmuştur. Ricoeur'ün *idem* ve *ipse* kimlik ayrımı bu noktada aydınlatıcıdır: Alejandro'nun *idem* kimliği, erkeklik, güç ve otorite kavramlarıyla özdeşleşirken, *ipse* kimliği onun yaşadığı deneyimler, içsel sorgulamalar ve pişmanlıklar aracılığıyla dönüşmüştür. Başlangıçta karısını kendi varlığının bir uzantısı olarak gören, başkalarının duygularını kendi değer yargılarına göre belirleme hakkına sahip olduğuna inanan bir erkek figürü ortaya çıkan Alejandro'nun *ipse* kimliği giderek daha benmerkezci bir yapıya bürünmüştür; ancak romanın sonlarına doğru, Julia'yı nihai olarak kaybedeceğini anladığında, Alejandro'nun duygularını ilk kez açıkça ifade etmesi, onun sert ve kaba görünmeyi bilinçli bir seçim olarak yaptığını ve bu görünümün altında daha derin duygular barındırdığını işaret etmektedir. Böylelikle Alejandro'nun *ipse* kimliğinin yalnızca otorite ve güçten değil, aynı zamanda çaresizlik ve kayıp duygusundan da beslendiğini söylemek mümkündür. Diğer yandan Alejandro, yalnızca toplumsal rollerin temsilcisi değil; aynı zamanda deneyimleriyle biçimlenen, duygularını saklamaya çalışsa da trajik anlarda hislerini ortaya koyan bir özne olarak görünmektedir. Bu durum, kimliğin zamansallığını ve dramatik yapıyla sıkı sıkıya bağlı olarak nasıl yeniden yazıldığını göstermektedir.

Julia'nın anlatı içindeki kimliği ise güzelliğiyle özdeşleştirilen *idem* kimliğinin ötesine geçerek aldığı kararlar ve yaşadığı hayal kırıklıkları aracılığıyla şekillenen bir *ipse* kimliğiyle örülmektedir. Julia, başlangıçta ailesinin ve toplumun kendisine biçtiği rollerden bağımsız bir özne olarak hareket etmeye çalışsa da evlilik sürecinde bu bağımsızlık çabası giderek törpülenmiştir. Alejandro'nun sert ve hırslı yönleri karşısında duyduğu hayranlık, Julia'nın başlangıçtaki isyankâr tavırlarının zamanla boyun eğişe dönüşmesine yol açmış, kocasına karşı hisleri zamanla bağlılığa ve hatta bağımlılığa dönüşmüştür. Romanın ilerleyen bölümlerinde Julia'nın güzellik üzerinden tanımlanan *idem* kimliği varlığını sürdürürken, onun *ipse* kimliğinde gözlenen değişim, çoğunlukla evliliğinde yaşadığı çatışmalar ve kocasına duyduğu bağ(ım)lılıktan kaynaklanmıştır. Romanın sonunda ise Julia'nın *ipse* kimliğinin kocasına duyduğu sadakat ve onun sevgisiyle varlık bulma arzusuyla

özdeşleştiği görülmektedir. Bu durum Julia'nın *ipse* kimliğinin sonuç olarak bağımlılık ekseninde tanımlandığını ifade etmektedir.

Sonuç olarak Alejandro'nun *idem* kimliği üzerinden kurduğu “tam bir erkek” olma iddiası, Julia'nın *ipse* kimliğinde şekillenen kendi başına değer görme arzusu ile çatıştığında, ortaya çıkan gerilimin yalnızca bireysel bir dram değil, aynı zamanda kimliğin hem toplumsal roller hem de varoluşsal koşullar tarafından sınırlandırıldığı gerçeğinin dramatik bir ifadesi olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktada Unamuno'nun *Tam Bir Erkek* adlı bu romanı, bireyin kendi yaşam öyküsünü kurma çabasının süreklilik ve değişim, özdeşlik ve farklılık, zorunluluk ve özgürlük arasındaki kırılgan dengeler üzerinde yükseldiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca roman Ricoeur'ün anlatı kimliği anlayışını somutlaştırarak kimliğin sabit bir özden ziyade, deneyimler, ilişkiler ve seçimlerle örülen dinamik bir anlatı olduğunu göstermekte; aynı zamanda bu inşa sürecinin ne kadar karmaşık, çatışmalı ve kimi zaman yıkıcı olabileceğini dramatik düzlemde sahnelemektedir.

Kaynakça

- Ángeles-Cerón, Francisco de Jesús (2023). “Education, Writing and Existence in Miguel de Unamuno”. *Sophia, Colección de Filosofía de la Educación*, 35: 121-150.
- Colette, Jacques (2017). *Varoluşçuluk*. Çev. Işık Ergüden. Dost Kitabevi.
- Direk, Zeynep (2021). “Paul Ricoeur’le Söyleşi: Dilin ve Mitin Poetikası”. *Cogito*, 56: 192-201.
- Durand, Frank (1969). “Search for Reality in Nada Menos que Todo un Hombre”. *MLN Hispanic Issue*, 84(2): 239-247.
- Erdem, Haluk (2014). *Karl Jaspers Felsefesine Giriş*. Bilge Kültür Sanat.
- Hamling, Anna (2003). “Tolstoi, Unamuno y el existencialismo cristiano”. *Catedra Miguel de Unamuno, Cuadernos*, 38: 91-105.
- Igbafen, Monday Lewis (2011). “An Insight into Unamuno’s Existentialism and The Tragedy of Human Existence”. *Prajna Vihara*, 12(1): 72-96.
- İlker, Nur Gülümser (2023). “Huellas literarias y filosóficas en los recuerdos de niñez de mocedad de Unamuno”. *İspanyol Dili ve Edebiyatı Araştırmaları II*. Ed. Rafael Carpintero Ortega vd. Hiper Yayın, 373-390.
- Lukács, György (2009). *Avrupa Edebiyatı ve Varoluşçuluk*. Çev. Vural Yıldırım. Epos Yayınları.

- Ricoeur, Paul (2003). "Narrative Identity". *On Paul Ricoeur: Narrative and Interpretation*. Ed. David Wood. Taylor & Francis, 188-199.
- Samuel, Nathaniel (2015). "Re-storied by Beauty: On Self-Understanding in the Ricoeur-Carr Discussions on Narrative". *Journal of Applied Hermeneutics*, 1: 1-15.
- Summerhill, Stephen (2005). "Re-lectura de 'Nada menos que todo un hombre': Alegoría de la Creación". *Catedra de Unamuno, Cuadernos*, 40: 61-75.
- Unamuno, Miguel de (1916). "Nada menos que todo un hombre". *La Novela Corta. Revista Semanal Literaria*, 28(1): 3-34.
- Unamuno, Miguel de (2010). "Tam Bir Erkek". Çev. Yıldız Ersoy Canpolat. *Üç Örnek Öykü ve Bir Önsöz*. İş Bankası Kültür Yayınları, 69-117.
- Unamuno, Miguel de (2014). *Hayatın Trajik Duygusu*. Çev. Mehmet Sait Şener. Divan Kitap.
- URL-1: "Existentialisme". <https://larousse.fr/encyclopedia/philosophie/existentialisme/191602> (Erişim: 25/08/2025).
- Varlık, Selami (2015). "Ricoeur'ün Hermenötiğinde Merkez dışı Özne". *Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 24: 1-21.

"COPE-Dergi Editörleri için Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Yazarın Notu: Bu çalışma, 17-19 Eylül 2025 tarihlerinde gerçekleştirilen 9. Batı Kültürü ve Edebiyatları Araştırmaları Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuş ve özet olarak yayımlanmış olan çalışmanın genişletilmiş halidir.

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Author's Note: This study is an expanded version of the study that was presented as a paper and published as a summary at the 9th Western Culture and Literature Studies Symposium held on 17-19 September 2025.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship, or publication of this article.